
ТАКТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ В СГРАДИ И ПОСТРОЙКИ

Ненко ДОЙКОВ*

TACTICAL ACTIONS IN BUILDINGS AND EDIFICES

Abstract: *The right tactical actions affect each member of the Ministry of Interior staff with police power, during their participation in high-risk operations. The topic of the police investigation and the right tactical action is once again on the agenda for the public in connection with the „unprecedented“ police operation, the search for suspected double murder in Kostenets, Stoyan Zaikov-Chane in May, 2019. Provoked by this and other reasons, this report analyzes a number of tactical actions involving police officers in their participation in special police operations and actions in risk situations, which is the main purpose of this research.*

Key words: *tactical training, psychophysical readiness, extreme situation*

Увод

Обстановката в страната ни през последните години се характеризира с това, че въпреки предприетите мерки все по-често полиците попадат в ситуации, непосредствено заплашващи живота

* Авторът е професор, доктор във Висше училище по сигурност и икономика–Пловдив, директор на Лаборатория за специализирани изследвания на рисковете и сигурността – Нов български университет.

им. В крайна сметка способността на полицаия да контролира ситуацията гарантира изявата му като професионалист и възможността му да респектира и задържа лица, извършващи престъпления. Субективната възможност за контрол върху ситуацията се обуславя от равнището на неговата подготовка. Съществен елемент на тактическата подготовка е психо-физическата готовност (подготовка)¹ за един или друг вид поведение в екстремна ситуация.

Тактическите действия в сгради и постройки са високорискови и изискват овладяване до съвършенство на оръжието, изпълнението на всички видове техники и тактически действия на индивидуално ниво. Всеки член на екипа независимо от своята специализация трябва да бъде обучен да замени който и да е друг служител от екипа, с друга специализация или отговорност.²

При действие в здание към източниците на шум е нужно да се отнасяте внимателно, а към направленията, от които идват, – критически. Противникът може да отвлече вашето внимание, хвърляйки в нужната му посока камък, запалка, ключове или друг предмет. Често противникът целенасочено предизвиква в дадено направление шум, за да попаднете в капан. Ето защо оръжието трябва да е насочено в посоката, която наблюдавате, а към тесните и уязвими места трябва да се подхожда внимателно или да се избягват. При движение по стълби, ако стъпалата са дървени или изработени от друг несигурен (неиздръжлив) материал, може преди придвижването да простреляте всички стъпала, за да предотвратите (елиминирате) възможните заплахи. Конструкцията на стъпалата в отделни случаи може да създава зрителна преграда, непозволяваща да видите какво се намира над или под вас. В тези случаи се движете с гръб към стената и чрез надигане или с използване на различни технически прибори (термовизия, прибори за нощно виждане) предварително проверете наличието на против-

¹ В своята монография „Теория и методика на психо-физическата подготовка за действие в екстремални ситуации“, Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, ISBN 976-619-90178-7-6, с. 61 проф. д-р Томо Борисов посочва: „Психо-физическата подготовка е сравнително нова концепция в областта на психологическите, педагогическите, спортните, медицинските и военните науки. Натрупани са значителен теоретичен и експериментален материал по същността на психо-физическата подготовка в различни професионални дейности и ситуации. Създадени са надеждни методики за психо-физическа подготовка с цел формиране на адекватна психо-физическа готовност за ефективни действия в различни ситуации“.

² **Дойков, Н.** Лична безопасност в полицейската служба. София, 2008.

ник или опасност над или под стъпалата. Бъдете готови да реагирате, ако противникът се опита да ви простреля през стъпалата или встрани от тях.

В много държави специалните тактически групи най-често практикуват светкавичен щурм покрай стените на определено помещение. Това обаче е крайно рисковано при къща или апартамент, където покрай стените е пълно с мебели. Малко реални помещения ще позволят тактическото придвижване, описано в учебниците, затова бъдете готови да бъдете гъвкави и да преодолявате трудности.

ТАКТИКА НА ДЕЙСТВИЕ ПРИ САМОСТОЯТЕЛНО ПРОЧИСТВАНЕ

Индивидуалното оперативно издирване (прочистване) се извършва с цел откриването и евентуалното задържане на престъпник до пристигането на допълнителните сили. На съвременните щурмови групи при освобождаването на заложници и задържането на отделни членове на противниковата групировка в горещите точки на бойните действия често ще им се налага да действат в лабиринти при различни обстоятелства. Познаването на основните принципи на индивидуалната тактика, на индивидуалното оперативно прочистване в лабиринт е задължително за всеки служител.

Основно средство за тактическата подготовка е тактическото упражнение. Специфичността на тези упражнения се състои в решаването на определени тактически задачи, моделиране на различни способности, техники и тактики на действия. Тактическите упражнения се прилагат в три варианта: 1) тактически упражнения в ситуации с малка степен на екстремалност; 2) тактически упражнения в ситуации със средна степен на екстремалност; и 3) тактически упражнения в ситуации с голяма степен на екстремалност.³

При провеждането на прочистване и други подобни мероприятия не е желателно да се откъсвате от своето подразделение, но обстоятелствата и служебната необходимост, архитектурата и планировката на лабиринта просто могат да ви заставят в опреде-

³ За повече информация вж.: **Борисов**, Томо. Специализирана самозащита на служители от сектора за сигурност и обществен ред. София: НСА, 2014, с. 131. ISBN 978-954-718-376-6.

лен момент да действате самостоятелно. В лабиринти е целесъобразно да се използват и добре обучени за тази цел кучета.

Индивидуалното оперативно издирване само по себе си е много опасно. То може да се проведе в различни обекти с различна архитектура. На вашето внимание в следващото изложение ще ви предложа решения на някои от най-често срещаните ситуации, които са основани на реални случаи от оперативната практика.

Адаптирането на очите за работа в тъмно пространство при прочистване се явява особено важен, а често пъти и коварен момент. Но въпреки произтичащите неудобства при проникване и работа от осветено в тъмно пространство, за да елиминират това неудобство, специалните структури често използват един отдавна познат, прост и практичен способ за проникване в тъмно помещение от ярко осветено място. Той се заключава в това, че минута преди навлизането в тъмно пространство е необходимо плътно да се закрие едното око и дори при проникването, в първия момент да не се отваря в тъмното помещение – в това състояние закритото око вече ще е адаптирано за работа в тъмното пространство. При това положение оказалият се в тъмно помещение служител е способен веднага да се включи в операцията, дори и без второто (откритото) око да е привикнало напълно към тъмнината. Адаптирането на очите към тъмнината се ускорява и от допълнителния приток на кислород към мозъка – затова е необходимо непосредствено преди навлизането от ярко осветено в тъмно пространство дълбоко и усилено да се вдишва през носа в продължение на 20 – 30 секунди. Ако е възможно, а такива случаи в оперативната практика е имало, проникването в тъмното помещение може да се осъществи през друг вход и тогава служителят може в сравнително безопасна обстановка да привикне към тъмнината. При този случай тактическото предимство вече няма да бъде на страната на противника.

Ако планировката на обекта позволява, то прочистването в лабиринта е по-добре да се извърши, като се прочистват последователно участък по участък. Всички движения в лабиринта трябва да се извършват тихо, без да разкриваме местоположението си. При прочистването на съответен участък в даден момент може да произведете отвличащ вниманието шум, някъде встрани от вас – хвърлете встрани някакъв предмет, постарайте се по възможност този предмет да падне отвесно, тогава на противника ще му е

трудно да разшифрова причината за шума. Това мигновено ви дава предимство, но само за миг. Честото прилагане на този способ не бива да се повтаря. Противникът може бързо да се досети какво става. При внезапно стълкновение с противника бъдете готови да хвърлите в очите му пясък, ключове, подръчни предмети, шапка, някаква дреха, с което ще спечелите няколко секунди и ще имате възможност да се прикриете или да неутрализирате противника.

Придвижвайки се из лабиринта, никога не дръжте пистолета с протегнатата ръка – при такива случаи могат лесно да го избият с палка, крак, камък и други подръчни средства. Никога не дръжте пистолета с двете си ръце – в такъв случай вие ще бъдете ограничен в действията си. Не дръжте пистолета си и във високо (горно) положение. За да го насочите към целта, ще ви е необходимо време – това време ще работи против вас. Пистолетът трябва да е до бедрото или до хълбока и при това положение стрелбата по близки цели се води също от „бедро“ или „хълбок“.

Движението по дълги коридори без врати следва да се извършва с гръб към стената и с оръжие, насочено по посока на движението. С периферното зрение трябва да се контролира във всички посоки обстановката. При движение по коридори с множество врати и ниши прочистващият трябва да се движи зигзагообразно, да обхожда проходите и нишите колкото е възможно по-отдалече.

При прочистването на помещения вашето оръжие трябва да бъде насочено в посоката, в която вие гледате. Ако позволява обстановката и сте добре натрениран, прониквайте в помещенията на долно ниво. Противникът психологически ще е по-неподготвен да ви противодейства, ако вие го изненадате и проникнете в помещението на долно ниво.

В лабиринтите е нужно да се движите абсолютно безшумно, с максимално изострени зрение и слух. Освен това към източниците на шумове и звуци се отнасяйте изключително внимателно и критично, за да не ви заблудят със звукова примамка. Използвайте максимално и обонянието си.

И помнете: всички заплахи в лабиринтите и мазетата се долавят по-добре и по-отчетливо. Особено това се касае за „свежите“ миризми, внесени в застояла атмосфера, характерна за подлези, мазета, коридори и други затворени помещения. Например миризма от запотени тела, барутни газове, непочистено оръжие, боя за обувки, оръжейно масло, цигари, ГСМ и други характерни за сна-

ряжението и оборудването специфични миризми се долавят лесно още от голямо разстояние. Този казармен дух може отдалеч да ви предупреди за присъствието на противника.

ОСИГУРЯВАНЕ НА СОБСТВЕНАТА БЕЗОПАСНОСТ⁴

Вие вече сте пристигнали на „сцената“ на критичната ситуация. Ако сте се подготвили ефективно по време на пътуването си, вие ще разполагате с временен план за действие и някои специфични идеи относно заплахите за вашата сигурност. Следователно вашата първа стъпка при пристигането трябва да бъде изследване и неутрализиране на възможните заплахи за сигурността ви. Тук се има предвид да премахнете не само очевидните оръжия (пистолети, пушки и ножове), но също и тежки предмети, които могат да бъдат захвърлени, като пепелници, сгъваеми столове, ножици, кухненски прибори, вряща вода на котлона или в каничката за кафе и др. под. За да изпълните успешно поставената задача, внимателно преценете обстоятелствата и осигурете своята безопасност:

- Когато ви предстои среща с лице, което е потенциално опасно, кажете на колегите си къде отивате и колко време ще бъдете там. Така те ще следят за безопасността ви.

- Когато сте сам и прецените, че едно или повече лица са настроени агресивно или се готвят да извършат опасни действия, уведомете дежурния.

- Ако сте сам и се тревожите, че заподозреният е опасен, изчакайте, докато пристигне поне още един служител.

- Предварително прегледайте помощните средства и оръжието си, подгответе се за енергични физически действия и се съсредоточете в обектите, спрямо които ще действате.

- Огледайте мястото, изберете подходящ начин за приближаване и набележете прикритията. Уверете се, че имате път за отстъпление при нападение или стрелба.

⁴ „Проблемът за самозащита при нападение на съвременния човек е много актуален. Настъпилите демократични промени създадоха благоприятни условия за почести посегателства и насилие както на обикновения човек, така също и на служители от сектора за сигурност. Възниква потребност от подобряване на тяхната подготовка за самозащита от различни нападения“ (**Борисов**, Томо. Специализирана... Цит. съч., с. 44).

- При посещение на местопроизшествие в сграда никога не спирайте полицейския автомобил пред входа. Първо с намалена скорост огледайте обстановката – автомобили с хора в тях, съмнителни лица, и тогава спрете на безопасно разстояние от мястото. Използвайте естествени прикрития – дървета, портали, спрели автомобили.

- Преди да влезете в помещение, приближете се тихо, послушайте се, без да оставате изложен в рамката на вратата. Дискретното пристигане на мястото е особено необходимо нощем, защото тогава е по-лесно да ви чуят и забележат.

- Избягвайте да заставате в горния край на стълба, до прозорец, до стъкло, до врата, за да не бъдете блъснати през вратата или стъклото.

- Преди навлизане в тъмна зона изчакайте няколко секунди, за да се адаптира зрението ви към тъмнината. Не се появявайте на светъл или осветен фон – врата и прозорец, пропускащи светлина от вън.

- Винаги очаквайте заслепяване от внезапно включено осветление и имайте готовност за внезапно прикриване.

- Дръжте фенера встрани или над тялото си, постоянно го движете нагоре-надолу, напред-назад и от време на време го гасете.

- Ако действате на улицата, опитайте се да останете от същата страна, от която е лицето, създаващо опасност. Това ще ви позволи да се прикриете от неговата стрелба.

- Непрекъснато мислете, че е възможно заподозреният да има скрито оръжие.

- Стойте поне на една ръка и половина разстояние от заподозрения, за да не влизате в личното му пространство и за да се предпазите от физическо нападение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През последните години се увеличиха извършителите на престъпления, оказващи съпротива на полицейските органи. Все по-чести са въоръжените сблъсъци в хода на полицейските операции, както и опитите за бягство на престъпниците. Затова е необходимо усъвършенстване на подготовката и подобряване на тактиката за действия в екстремални ситуации.

Ето защо считаме, че познаването на представените способности за тактически действия в сгради и постройки са възможност за формирането на по-различна гледна точка към подготовката и са-моподготовката на всички участници в подобни мисии.

Изследването не е безусловна инструкция как да се провеждат оперативно-тактически действия в сгради и постройки.

То съдържа преди всичко набор от различни тактически подходи и техники за контрол на обстановката и действия за изпълнението на поставените задачи при рискови ситуации.

Литература

1. **Антонов, И., С. Куртев, И. Станчев.** Специална тактика. ВИПОНД-МВР, 1999.
2. **Борисов, Томо.** Специализирана самозащита на служители от сектора за сигурност и обществен ред. София: НСА, 2014. ISBN 978-954-718-376-6.
3. **Борисов, Томо.** Теория и методика на психо-физическата подготовка за действие в екстремални ситуации. Пловдив: Паисий Хилендарски, 2015. ISBN 976-619-90178-7-6.
4. **Дойков, Н.** Лична безопасност в полицейската служба. София, 2008.
5. **Материали** от курса „Обучение на преподаватели и инструктори по техники за намеса в ежедневната работа на полицията“ и „Ролята на полицията в управлението на кризиса“.
6. **Станчев, И.** Оперативно-бойна подготовка. ВИПОНД-МВР, 2001.

References

1. **Antonov, I., S. Kurtev, I. Stanchev.** Special tactics. VIPON-MI, 1999.
2. **Borisov, Tomo.** Specialized self-defense of security and public sector employees. Sofia: NSA, 2014. ISBN 978-954-718-376-6.
3. **Borisov, Tomo.** Theory and Methodology of Psycho-Physical Preparation for Action in Extreme Situations. Plovdiv: Paisii Hilendarski, 2015. ISBN 976-619-90178-7-6.
4. **Doykov, N.** Personal Safety at the Police Service. Sofia, 2008.
5. **Materials** from the course „Training of Trainers and Instructors in Intervention Techniques in the Daily Work of the Police“ and „The Role of Police in Crisis Management“.
6. **Stanchev, I.** Operational-combat training. VIPON-MI, 2001.